

Lovforslag nr. L 42. Fremsat den 6. oktober 1988 af kulturministeren (Ole Vig Jensen)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om folkebiblioteker mv. og lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker.

§ 1

I lov om folkebiblioteker mv., jf. lovbekendtgørelse nr. 384 af 22. august 1985, som ændret ved lov nr. 217 af 23. april 1986 foretages følgende ændringer:

1. I § 1 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. For udlån af musikbærende materialer og videogrammer samt for særlige servicedydelser kan kommunerne dog opkræve vederlag efter regler fastsat af Kulturministeren.«

Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.

2. § 6 affattes således:

»§ 6. Lederen af et folkebibliotek skal være faguddannet bibliotekar.«

3. I § 21, stk. 1 ændres »centralbibliotekarerne« til »Bibliotekslederforeningen«.

4. I § 21, stk. 2, 1. pkt. udgår: », centralbibliotekarernes repræsentant dog efter indstilling fra centralbibliotekarmødet«.

§ 2

I lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker, jf. lovbekendtgørelse nr. 52 af 27. januar 1987, foretages følgende ændring:

I § 23 indsættes som stk. 3:

»Stk. 3. Bestemmelsen i stk. 1, 2. pkt., gælder ikke for udlån mod vederlag af musikbærende materialer gennem biblioteker, jf. lov om folkebiblioteker mv.«

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft 1. januar 1989.

Stk. 2. § 1, nr. 3 og 4 træder dog først i kraft den 1. april 1990.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Lov om folkebiblioteker mv., jf. lovbekendtgørelse nr. 384 af 22. august 1985 er senest ændret ved lov nr. 217 af 23. april 1986.

Efter den gældende bibliotekslov er folkebibliotekernes service vederlagsfri for benytterne. Bibliotekernes kulturelle arrangementer falder dog uden for den service, bibliotekerne skal yde vederlagsfrit og den enkelte kommune afgør, hvilke arrangementer der skal tilbydes mod entre. Herudover har kommunerne kun adgang til at opkræve en afgift for overskridelse af lånetiden samt gebyr for reserveringsmeddelelse.

Den vederlagsfri service ønskes fastholdt som hovedprincippet i folkebibliotekernes virksomhed. Med bibliotekernes stigende betydning for befolkningens uddannelse og oplysning lægges der vægt på, at benyttelsen af bibliotekerne så vidt muligt er uafhængig af den enkelte borgers økonomiske vilkår.

Med de rammer, der må sættes for de samlede offentlige udgifter, er det dog nødvendigt at overveje muligheden for mindre undtagelser fra hovedprincippet.

På denne baggrund foreslås det, at Kulturministeren kan fastsætte regler, der gør det muligt for kommunerne at opkræve vederlag for udlån af musikbærende materialer og videogrammer samt for særlige serviceydelser

I forbindelse hermed vil det blive overvejet at forøge det rådighedsbeløb, der, jf. § 3 a i lov om biblioteksafgift, fordeles til ophavsmænd, der er repræsenteret med grammofonplader mv. i de biblioteker, der er omfattet af lov om biblioteksafgift. En eventuel forøgelse vil blive forbeholdt ophavsmænd til musikbærende materialer.

For at give kommunerne større dispositionsfrihed agter Kulturministeren iøvrigt at ophæve bestemmelserne om maksimumsbeløb for afgift ved overskridelse af lånetiden (§ 16, stk. 2 i bekendtgørelse nr. 658 af 14. december 1983).

På baggrund af betænkningen »Kommunalt udgiftspres og styringsmuligheder« (Betænkning 1143/1988) foreslås det, at kravet om »heltidsbiblio-

oteker«, dvs. at bibliotekslederen skal være heltidsbeskæftiget, ophæves.

Endelig foreslås en enkelt ændring i Biblioteksrådets sammensætning.

Økonomiske konsekvenser. Lovforslaget vil i sig selv ikke få økonomiske konsekvenser, men der er forudsat fastlagt regler om kommunernes adgang til opkrævning af vederlag for blandt andet udlån af plader og bånd. Hvis alle de ca. 100 kommuner, der i dag har udlån af musikbærende materialer benytter sig af en adgang til at opkræve vederlag, skønnes det, at de tilsammen kan få en ekstrairdtægt på ca. 35,2 mio. kr. Omkostningerne til opkrævning af vederlaget skønnes at være ca. 3 mio. kr. (jf. bilag 2).

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser.

Til § 1.

Til nr. 1.

Efter bibliotekslovens § 1, stk. 1 skal bibliotekernes service være vederlagsfri.

Som en undtagelse fra dette princip foreslås det, at Kulturministeren bemyndiges til at fastsætte regler, efter hvilke kommunerne kan opkræve vederlag for udlån af musikbærende materialer og videogrammer samt for særlige serviceydelser.

Der findes i dag ca. 100 kommuner med musikudlån i folkebiblioteket. Disse biblioteker udlånte i 1987 tilsammen 5,7 mio. musikmaterialer.

Udlån af videogrammer finder kun sted i ganske få biblioteker. Adgang til at opkræve vederlag kan lette kommunernes mulighed for at skaffe midler til dette nye medium.

Ved »særlige serviceydelser« forstås fx omfattende edb-søgninger og rekvirerede tjenester. Med forslaget får ministeren således bemyndigelse til at tillade, at der opkræves vederlag for ydelser, som i forskningsbibliotekerne helt eller delvis betales af rekvirenten. Derved kan man undgå en skævtrækning i benyttelsen af de to sektorer.

Kommunerne forudsættes selv at fastsætte vederlagets størrelse og opkrævningsformen. I bilag 2 vises et skøn over kommunernes indtjeningsmuligheder.

Det vil fortsat være således, at ethvert materiale, der formidles i et folkebiblioteks regi, skal udvælges efter bibliotekslovens § 1 a.

Til nr. 2

I betænkningen »Kommunalt udgiftspres og styringsmuligheder« (Betænkning 1143/1988) foreslås det at ophæve »reglen om, at der skal oprettes heltidsbiblioteker, idet den virker urimeligt begrænsende for kommunerne, da nødvendigheden af at søge dispensation i praksis lægger et pres på kommunalbestyrelsen«. Regeringen kan tilslutte sig denne opfattelse.

Kravet om at bibliotekslederen skal være heltidsbeskæftiget er i dag ikke opfyldt af 36 kommuner med over 5.000 indbyggere.

I § 6 i nugældende lov bevares – med en redaktionel ændring – kun bestemmelsen om, at lederen af et folkebibliotek skal være faguddannet bibliotekar.

Dermed videreføres princippet om, at enhver nybesættelse af stillingen som leder af et folkebibliotek skal ske med en faguddannet bibliotekar, medmindre ingen faguddannet bibliotekar søger stillingen.

Ved faguddannet bibliotekar forstås en person med eksamen fra Danmarks Biblioteksskole eller en tilsvarende udenlandsk eksamen.

Til nr. 3 og 4.

Der er behov for at have repræsentation for folkebibliotekernes administrative ledere i Biblioteksrådet. Det foreslås derfor, at Bibliotekslederforeningen får adgang til at udpege en repræsentant til Biblioteksrådet. Samtidig foreslås det, at centralbibliotekernes særlige repræsentant udgår.

Den særlige repræsentant for centralbibliotekerne i Biblioteksrådet blev optaget i loven ved revisionen i

1963. Centralbibliotekerne havde indtil lovændringen i 1983 visse inspektionslignende opgaver især overfor deltidsbibliotekerne. Disse opgaver er bortfaldet og dermed også begrundelsen for den særlige repræsentation for centralbibliotekarerne.

Til § 2

Ifølge ophavsretslovens § 23, stk. 1, 1. pkt., kan udgivne eksemplarer af et musikalsk værk frit spredes videre, herunder udlånes til almenheden gennem bibliotekerne. Efter stk. 1, 2. pkt., kan eksemplarer af musikværker dog ikke uden ophavsmandens samtykke spredes til almenheden gennem udlejning.

Efter lovforslagets § 1, nr. 1, foreslås det, at kommunerne skal kunne opkræve vederlag for udlån af musikbærende materialer.

For at undgå tvivl præciseres det, at bestemmelsen i ophavsretslovens § 23, stk. 1, 2. pkt., om udlejning af musikværker ikke gælder for den i § 1, nr. 1 foreslåede afgiftsordning, som nærmest har karakter af en offentlig afgift for benyttelse af bestemte dele af bibliotekernes samlinger.

For så vidt angår videogrammer bemærkes, at der ikke ved udlån mod vederlag af videogrammer gennem bibliotekerne opstår nogen tvivl i forhold til spredningsreglerne i ophavsretslovens § 23, idet såvel udlån som udlejning af videogrammer kræver samtykke fra ophavsmanden efter den almindelige enretsbestemmelse i lovens § 2.

Til § 3

Biblioteksrådet skal nybeskikkes 1. april 1990, og det foreslås derfor at ændringen i rådets sammensætning sker pr. 1. april 1990. I øvrigt foreslås loven at træde i kraft 1. januar 1989.

Økonomiske konsekvenser

Lovforslaget vil i sig selv ikke få økonomiske konsekvenser, men der er forudsat fastlagt regler om kommunernes adgang til opkrævning af vederlag for blandt andet udlån af plader og bånd. Det samlede

provenue er beregnet til 35,2 mio. kr. Statens bloktilskud til kommunerne nedsættes med 32,2 mio. kr. Den resterende merindtægt på ialt 3 mio. kr. er beregnet til at dække kommunernes administrationsudgifter ved indførelse af ordningen.

Mio. kr. (FFL 89 forventet PL-niveau)	FFL 1989	BO 1 1990	BO 2 1991	BO 3 1992
<i>Mer-/mindreudgifter i forhold til hidtidig ordning</i>				
Stat (Bloktilskudsreduktion).....	-32,2	-32,2	-32,2	-32,2
Kommuner	3	3	3	3
<i>Kompenserende besparelser/forbrug af reserve/merindtægter</i>				
Stat (§, kontonummer, betegn.).....	-	-	-	-
Kommuner, merindtægt	35,2	35,2	35,2	35,2
<i>Ændret statsligt personaleforbrug</i>				
(Antal fuldtidsbeskæftigede med 1 decimal)				
Forøgelse	-	-	-	-
Kompenserende reduktioner	-	-	-	-

Bilag 2*Skøn over kommunernes indtægter ved opkrævning af vederlag for musikudlån*

Hvis alle kommuner, som har musikudlån, benytter sig af en adgang til at opkræve vederlag for udlån af musikbærende materialer, skønnes det, at der kan opnås en indtægt på ca. 35 mio. kr.

Antallet af musiklånere registreres ikke, men ifølge Socialforskningsinstituttets tidsanvendelsesundersøgelse fra 1987 er der ca. 460.000 voksne musiklånere og ca. 90.000 børnelånere (7-15 år).

Vederlag for udlån kan tænkes opkrævet i form af årskort. Man må regne med en nedgang i benyttelsen

afhængig af vederlagets størrelse. Nedgangen er svær at beregne, fordi indførelse af betaling må formodes at ændre det nuværende benyttelsesmønster. I nedenstående eksempel er regnet med en nedgang i antal musiklånere på 30%.

Med et årskort for voksne på 100 kr. og for børn på 50 kr. og en skønnet nedgang i antal musiklånere på 30% vil indtægtsmuligheden være:

321.000 voksne låneres å 100 kr. =	32,1 mio. kr.
63.000 børnelånere å 50 kr. =	3,1 mio. kr.
Ialt	35,2 mio. kr.

Administrationsomkostningerne skønnes at være ca. 3 mio. kr.

Bilag 3

*I dette bilag er (med mindre skrift)
indsat den gældende formulering af de bestemmelser,
der berøres af lovforslaget*

§ 1

1. I § 1 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:
»Stk. 2. For udlån af musikbærende materialer og videogrammer samt for særlige serviceydelser kan kommunerne dog opkræve vederlag efter regler fastsat af Kulturministeren«
Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.

§ 1. Folkebibliotekernes formål er at fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet ved at stille bøger og andet egnet materiale vederlagsfrit til rådighed.

Stk. 2. Folkebibliotekerne skal formidle kommunal og statslig information og information om samfundsforhold i øvrigt.

Stk. 3. Folkebibliotekerne bør bestræbe sig på at stille musikbærende materialer til rådighed.

Stk. 4. Folkebibliotekerne bør bestræbe sig på at etablere biblioteksbetjening af de børn og voksne, der er afskåret fra selv at komme på biblioteket. Udgiften til betjening af statslige, amtslige og andre ikke-kommunale institutioner afholdes af institutionerne.

2. § 6 affattes således:

»§ 6. Lederen af et folkebibliotek skal være faguddannet bibliotekar.«

§ 6. Såfremt biblioteksarbejdet udføres af en eller flere heltidsbeskæftigede personer, skal bibliotekets leder være faguddannet bibliotekar.

Stk. 2. Ved biblioteker i virkeområder med over 5.000 indbyggere skal der inden 1. april 1969 være ansat en heltidsbeskæftiget bibliotekar samt den nødvendige medhjælp.

Stk. 3. Ministeren for kulturelle anliggender kan under særlige omstændigheder med-

dele en tidsbegrænset dispensation fra de i stk. 1 og 2 omhandlede bestemmelser.

Stk. 4. Efter 1. januar 1984 kan stillingen som leder af et bibliotek kun nybesættes med en faguddannet bibliotekar, medmindre ingen faguddannet bibliotekar søger stillingen.

3. I § 21, stk. 1 ændres »centralbibliotekarerne« til »Bibliotekslederforeningen«

4. I § 21, stk. 2, 1. pkt. udgår: », centralbibliotekarernes repræsentant dog efter indstilling fra centralbibliotekarmødet«.

§ 21. Biblioteksrådet, for hvilket biblioteksdirektøren er formand, består i øvrigt af 18 medlemmer, nemlig:

overbibliotekaren ved Statsbiblioteket i Århus,

rektor for Danmarks Biblioteksskole, direktøren for Bibliotekscentralen,

1 repræsentant for direktoratet for folkeskolen og seminarier m.v.,

3 repræsentanter for Kommunernes Landsforening,

1 repræsentant for Amtsrådsforeningen i Danmark,

1 repræsentant for Københavns og Frederiksberg kommuner,

4 repræsentanter for Danmarks Biblioteksforening,

1 repræsentant for Bibliotekarforbundet,

1 repræsentant for Danmarks Skolebiblioteksforening,

1 repræsentant for centralbibliotekarerne,

1 repræsentant for Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund,

1 repræsentant for Danmarks Lærerforening.

Stk. 2. Rådets medlemmer beskikkes af ministeren for kulturelle anliggender, for de 14

sidstnævntes vedkommende efter indstilling fra de pågældende organisationer, centralbibliotekarernes repræsentant dog efter indstilling fra centralbibliotekarmødet. Samtlige beskikkelser sker for et tidsrum af 4 år, begyndende 3 måneder efter hver ny kommunal valgperiode begyndelse. Første valgperiode udløber dog 31. marts 1986. Skulle de bestående biblioteks- og bibliotekarorganisationer opløses, eller skulle der opstå foreninger eller institutioner, der må sidestilles med disse, afgør ministeren, hvorledes der skal forholdes ved valget af de pågældende medlemmer af biblioteksrådet.

Stk. 3. Biblioteksrådet sammenkaldes til møde, så ofte ministeren eller biblioteksdirektøren anser det for nødvendigt, dog mindst 2 gange årligt. Endvidere skal rådet indkaldes til møde, når mindst 5 medlemmer forlanger det.

Stk. 4. Rådet skal af ministeren for kulturelle anliggender høres om sager af principiel betydning for det i denne lov omhandlede biblioteksvæsen, ligesom rådet af egen drift kan

gøre indstilling til ministeren om sådanne spørgsmål.

§ 2

Lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker

I § 23 indsættes som stk. 3:

»*Stk. 3.* Bestemmelsen i stk. 1, 2. pkt., gælder ikke for udlån mod vederlag af musikkbærende materialer gennem biblioteker, jf. lov om folkebiblioteker mv.«

§ 23. Når et litterært eller musikalsk værk er udgivet, kan udgivne eksemplarer spredes videre eller fremvises offentligt. Dog kan eksemplarer af musikværker ikke uden ophavsmandens samtykke spredes til almenheden gennem udlejning.

Stk. 2. Der sker ikke ved bestemmelsen i stk. 1 nogen indskrænkning i forfatterens ret til vederlag for det gennem bibliotekerne stedfindende offentlige udlån af bøger, jf. lovbekendtgørelse nr. 128 af 16. april 1959 § 7, stk. 2. b.1)

**Folketingets forhandlinger
vedrørende
Lov om Folkebiblioteker m.v. 1963–1982.**

Folketingsåret 1963-64:

»Lov om folkebiblioteker m.v.«

FT, sp. 2392, 2636, 4901, 5146; Tillæg A, sp. 869; Tillæg B, sp. 685 og 837; Tillæg C, sp. 449.

Folketingsåret 1968-69:

»Lov om ændring af lov om folkebiblioteker m.v.« (om dispensation til kommuner med deltidslbibliotekarbetjening).

FT, sp. 2612, 3471, 3891, 4040; Tillæg A, sp. 3267; Tillæg C, sp. 247.

Folketingsåret 1969-70:

»Lov om ændring af lov om folkebiblioteker m.v.« (om centralbiblioteker og udsættelse af lovens revision).

FT, sp. 1706, 1902, 3695, 3848; Tillæg A, sp. 1375; Tillæg B, sp. 321; Tillæg C, sp. 247.

Folketingsåret 1970-71:

1) »Lov om ændring af lov om folkebiblioteker m.v.« (om statens driftstilskud).

FT, sp. 1645, 3192, 5053, 5189; Tillæg A, sp. 1613; Tillæg B, sp. 1003; Tillæg C, sp. 677.

2) »Lov om ændring af lov om folkebiblioteker m.v.« (om udsættelse af lovens revision).

FT, sp. 6873, 7095, 7197, 7239; Tillæg A, sp. 3691; Tillæg C, sp. 1075.

Folketingsåret 1971-72:

»Lov om ændring af lov om folkebiblioteker m.v.« (om centralbibliotekstilskuddet og udsættelse af lovens revision).

FT, sp. 3749, 4301, 5550, 5618; Tillæg A, sp. 7393; Tillæg B, sp. 1081 og 1099; Tillæg C, sp. 333.

Folketingsåret 1972-73:

»Forslag til lov om folkebiblioteker«. Af kulturministeren.

FT, sp. 3515, 4416; Tillæg A, sp. 5505.

Folketingsåret 1973-74:

2. samling:

»Forslag til lov om folkebiblioteker«. Af kulturministeren.

FT, sp. 2016, 3591; Tillæg A, sp. 1617; Tillæg B, sp. 893.

Folketingsåret 1974-75:

1) 1. samling:

»Forslag til lov om ændring om folkebiblioteker m.v.« (om begrænsning af driftstilskud til folke- og skolebiblioteker). Af kulturministeren.

FT, sp. 1086, 1865; Tillæg A, sp. 1419.

2) 1. samling:

»Forslag til lov om folkebiblioteker«. Af kulturministeren.

FT, sp. 1760; Tillæg A, sp. 1617.

3) 2. samling.

»Lov om ændring af lov om folkebiblioteker m.v.« (om rådighedssummen).

FT, sp. 5567, 5953, 6666, 7113; Tillæg A, sp. 5081; Tillæg B, sp. 1395; Tillæg C, sp. 765.

4) 2. samling:

»Forslag til lov om ændring af lov om folkebiblioteker m.v.« (om begrænsning af driftstilskud til folke- og skolebiblioteker). Af Nathalie Lind (V).

FT, sp. 58, 3890; Tillæg A, sp. 365.

Folketingsåret 1975-76:

Forslag til lov om folkebiblioteker. (Af Poulsgaard m.fl. (FP)).

FT, sp. 3953, 6973, 8607, 8807; Tillæg A, sp. 2477; Tillæg B, sp. 881.

Folketingsåret 1976-77:

1. samling:

»Forslag til lov om ændring af lov om folkebiblioteker m.v.« (om udsættelse af lovens revision). Af kulturministeren.

FT, sp. 3424; Tillæg A, sp.2799.

2. samling:

»Lov om ændring af lov om folkebiblioteker m.v.« (om udsættelse af lovens revision).

FT, sp. 606, 1936, 3885, 4422; Tillæg A, sp.3217; Tillæg B, sp.401; Tillæg C, sp.201.

Folketingsåret 1977-78:

»Forslag til lov om ændring af lov om folkebiblioteker m.v.« (om det tyske mindretals biblioteksvæsen). (Af Jes Schmidt, (CD)).

FT, sp. 2124, 3970; Tillæg A, sp. 1585.

Folketingsåret 1979-80:

1) 2. samling:

Lov om ændring af lov om folkebiblioteker m.v.« (om udsættelse af lovens revision).

FT, sp. 5577, 6520, 10445, 10623; Tillæg A, sp. 3549; Tillæg B, sp. 857; Tillæg C, sp. 523.

2) »Forslag til folketingsbeslutning om særlige statstilskud til oprettelse af lokale lydavisere for blinde- og svagtseende.« (Af Ingerlise Koefoed m.fl. (SF)).

FT, sp. 6813, 8573; Tillæg A, sp. 4893.

Folketingsåret 1980-81:

1) »Forslag til lov om biblioteker«. (Af Steffensen m.fl.(KrF)).

FT, sp. 6308, 11630; Tillæg A, sp. 3953.

2) »Lov om ændring af lov om folkebiblioteker m.v.« (om statstilskud til lokale lydavisere).

FT, sp. 8652, 10131, 11626, 12818; Tillæg A, sp. 5151; Tillæg C, sp. 805.

3) »Lov om ændring af lov om folkebiblioteker m.v.« (om udsættelse af lovens revision).

FT, sp. 11209, 11628, 12600, 12818; Tillæg A, sp. 4589; Tillæg B, sp. 897; Tillæg C, sp. 627.

Folketingsåret 1981-82:

1) »Forslag til lov om biblioteker.« (Af Steffensen m.fl. (KrF)).

FT, sp. 1417, 4853; Tillæg A, sp. 2057.

2) »Forslag til lov om biblioteker.« (Af kulturministeren).

FT, sp. 3768, 4853; Tillæg A, sp. 3941; Tillæg B, sp. 2395.

3) »Lov om biblioteksafgift.«

FT, sp. 3771, 4903, 8574, 8740; Tillæg A, sp. 4031; Tillæg B, sp. 1225, 1385; Tillæg C, sp. 747.

Folketingsåret 1982-83:

1) »Forslag til lov om biblioteker.« (Af Poulsgaard m.fl. (FP)).

FT, sp. 107, 1100; Tillæg A, sp. 173.

2) »Forslag til Lov om ændring af lov om folkebiblioteker mv. og lov om folkeskolen«. (Af kulturministeren).

FT, sp. 5010, 5626, 12324, 12838; Tillæg A, sp. 2703; Tillæg B, sp. 1695, 2793; Tillæg C, sp. 637.

Folketingsåret 1985-86:

1) »Lov om ændring af forskellige uddannelses-, tilskuds-, styrelseslove m.m.« (Delegations- og klagebestemmelser). (Af undervisningsministeren).

FT, sp. 2467, 3202, 9641, 9921; Tillæg A, sp. 1939; Tillæg B, sp. 1291; Tillæg C, sp. 465.

2) »Forslag til folketingsbeslutning om biblioteker på arbejdspladser«. (Af Ingerlise Koefoed m.fl. (SF)).

FT, sp. 6812, 8361; Tillæg A, sp. 4473.